

HAMSUN-NYTT

Hamsun-Selskapets informasjonsblad 4/2022

Fred, fred, det tier en himmelgod fred til meg fra hvert tre i skogen.

(Under Høststjærnen, 1906)

Hamsunkokeboka på ny!

Av: Inge Fagerbakk

«Man kunde se at det var jul, for det var atpå kjøpet smør til lefserne». Sitatet er hentet fra Hamsun-novella «Jul i Åsen» (*Siesta*, 1897), og gjør et følgespørsmål nærliggende: Når det da *ikke* er jul, får Hamsuns figurer i det hele tatt mat? Det gjør de. Fra gjennombruddet med *Sult* (1890) og til og med *På gjengrodde stier* (1949) spekes, stekes, smakes, meskes og maules kopiøse mengder av både salt og søtt. I tillegg drikkes det: vaskevann, hårvann, cognac og champagne – og det meste der imellom.

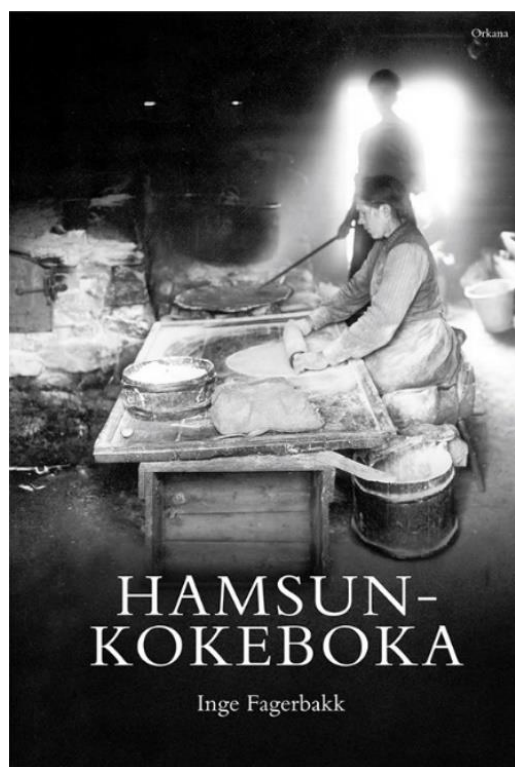
Hamsunkokeboka kom ut i 2010 på Orkana forlag. Nå kommer boka ut igjen. I ny utgave, på nyåret 2023. Stadig på Orkana forlag.

Nye oppskrifter er kommet til, andre er fjernet, men åtteåringen Tomelena fra «Jul i Åsen» har fått beholde sin egen drømmedessert:

Brun 100 g sukker i en kjele. Spe med 2 dl fløte, smelt inn 50 g revet brunost og tilsett 1 dl friske tyttebær. Server lun i porsjongslass, med et par skjeer vaniljeis over.

Jo. Litteratur skal leses, men kan også spises. I det minste Hamsuns tekster.

Riktig god jul til alle Hamsun-Nytts lesere.

Omslagsfoto: Flatbrødbaking, Nesflaten 1912. Anders Beer Wilse. Arkiv: Norsk Folkemuseum.

Knut Hamsun-laget i Lom 25 år

Av: Torstein Garmo

Dette laget vart stifta den 20. november i 1997. Formålet med stiftinga var å etablere eit lag som skulle ta seg av drifta av Hamsunstugu, som den vart kalla, og ta over ansvaret for eigedomen med inventar og tomt.

Det var Christianne Undset Svarstad, svigerdotter til Sigrid Undset, som kjøpte den gamle smia i Hesthagen og fekk sett ho opp igjen på Garmostræ, på ei tomt ho kjøpte av eigaren av Garmostræ. Det var slik at Peder Skultbakken, far til Knut Hamsun, fekk bygd denne vesle stugu på Garmostræ, garden kona hans, Thora, kom frå. Der budde familien fram til dei reiste opp til Hamarøy i 1862. Da selde Peder stugu til han som var Knut sin gudfar, Torstein Hesthagen. Torstein tok ho i bruk som smie. Så da Knut kom attende til Garmo og budde hjå gudfaren om lag eitt år, opplevde han å sjå barndomsheimen sin omgjort til smie.

Christianne døde i 1995, og ho hadde testamentert stugu til Torgeir og Regine Christianne Hamsun. Dei såg det som umogleg å ta seg av drifta av stugu, så den vart seld til Lom kommune.

Det var leiaren i kulturstyret i kommunen

som kalla inn til møtet der Knut Hamsun-laget i Lom vart stifta. Dei to første åra var laget eit kommunalt organ, så fekk laget Hamsunstugu med tomt og inventar i gåve av Lom kommune. I løpet av dei 25 åra laget har vore aktivt har vi både fått mange gåver og skaffa oss ei stor boksamling, fleire måleri og ymse minne etter Knut Hamsun.

Av det styret som vart valt i 1997, har tre av oss vore med alle 25 åra. Det er Leif Hamsun som har vore fast nestleiar. Vidare var Torstein Garmo den fyrste styreleiaren i laget og etter det mange år som kasserar, og har nå tatt over igjen som styreleiar. Per Eilev Nyrnes var leiar i tre år og elles styremedlem. Torunn Kjøk kom inn som vara til styret i 2000, var styreleiar i 15 år og sit nå som kasserar. Anne Kristin Stenersen er nytt styremedlem frå siste årsmøte. Mangeårig 1. vara til styret har vore Elisabeth Fuchs.

Vi valde å markera 25-år jubileet no i haust (biletet) med ein middag på det hotellet der Knut og Marie budde den dagen diktaren runda 75 år, den 4. august 1934.

Hamsun-strømming og leseklubb på Hamsunsenteret

Av: Alvhild Dvergsdal

24. november gjennomførte Hamsunsenteret sitt første arrangement i en ny foredrags- og samtaleserie. Serien er et samarbeid med Hamsun-Selskapet. Hvert halvår inviteres en person som nylig har bidratt med et interessant Hamsun-arbeid til å presentere og diskutere dette. Arrangementet avholdes fysisk på Hamsunsenteret, men filmes også, slik at det kan strømmes i ettertid. Publikum landet over kan dermed få med seg interessante Hamsun- nyheter og debatt.

Universitetslektor Ingri Løkholm Ramberg (bildet) har en fersk Ph.D. fra Universitetet i Tromsø med avhandlinga *Imot institusjonen. En analyse av Amalie Skrams Professor Hieronimus og På Sct. Jørgen (1895) og Knut Hamsuns Paa gjengrodde Stier (1949)*. Hun var første bidragsyter, og konsentrerte seg naturlig nok mest om *På gjengrodde stier*. Hvilke sentrale grep er det

Hamsun benytter i skriften om, i og utenfor institusjonene han oppholdt seg på mens han var i varetekt i 1945-46? Den etterfølgende samtalen med fag- og forskningsleder Alvhild Dvergsdal utdypet og drøftet funnene til Ramberg. Lenke til strømmet foredrag finner du på hamsun-selskapet.no og hamsunsenteret.no.

Ingri L. Ramberg har gransket Hamsuns framstillinger av institusjonene han ble plassert på i årene 1945-1946.

Neste arrangement i foredrags- og samtaleserien skjer våren 2023.

Hamsun-Selskapet har foreslått teatersjef Elisabeth Hansen ved Trøndelag teater, som har sagt et foreløpig ja til å komme. Trøndelag teater erklærte seg i 2009 for Hamsun-fri sone, men er det ikke nå lenger. Høsten 2022 dramatiserte de *Markens grøde* og holdt også et seminar i den sammenhengen. Teatersjefens begrunnelse? Teateret bør være en plattform for meningsmangfold, ikke kansellering. Bakgrunnen for og erfaringene med Hamsun-prosjektet får vi mer innsikt i våren 2023. Mer informasjon kommer.

Hamsuns bøker er komplekse. Når man leser et verk om igjen, f.eks. etter noen år, gjør man nye oppdagelser. Det er derfor utbytterikt å diskutere tekstene med andre. Nå har Hamsunsenteret startet **leseklubb**: Vi inviterer alle som har lyst og mulighet, til å bli med og lese en Hamsun-bok hvert halvår. Underveis sender vi ut drypp med informasjon, så møtes vi på senteret og samtaler om boka.

I høst ble *Landstrykere* lest, og vi møttes 17. november. Diskusjonene da bekreftet til fulle at det er mange oppfatninger av romanen. Andres leseforståelser gjør oss klokere.

Ikke minst var synspunktene på August-karakteren, som jo binder Landstryker-trilogien sammen, svært ulike – og berikende. Våren 2023 er det *Victoria* vi fellesleser. Romanen var lenge en av de mest populære bøkene til Hamsun, slik er det ikke i dag. Hvorfor? Hvilke kvaliteter har – eller mangler - denne boka? Lesemøtene har en viss struktur fra Hamsunsenterets side, men innholdet sørger deltagerne for. NB: Det heter «klubb», men det er ingen faste medlemmer. Informasjon om tidspunkt for Victoria-møte kommer på senterets hjemmeside straks over nyttår.

Fra Hamsun-Selskapets bildesamling

Fra og med dette Hamsun-Nytt vil vi presenter utvalgte kunstverk fra Hamsun-Selskapets bildesamling i hvert nummer. Samtlige verk er gaver som Selskapet har mottatt i ulike anledninger. Først ut er:

Kārlis Padegs (1911 – 1940)

Padegs var maler og grafiker fra Latvia. Han er beskrevet som en ekstravagant, ensom og legendarisk person i latvisk kunst. Portrettene hans kan virke groteske og forvrengete. Der mange andre kunstnere var opptatt av å formidle skjønnheten i verden, mente Padegs at hans oppgave var å uttrykke det ubehagelige.

Hovedpersonene i tolv av Hamsuns romaner ble fortolket av Padegs. Hamsun-Selskapet fikk, etter Hamsundagene i Riga i 2002, tilsendt tolv kopier av disse trykkene. Originalene befinner seg i det latviske nasjonale kunstmuseet i Riga. Hamsun er svært populær i Latvia, og «alle» hjem har bøker av Hamsun. Det er skrevet en bok om Hamsun, Latvia og Padegs: *Latvia med Knut Hamsun og Karlis Padegs*. (Hege Boman Grundekjøn/Janic Kalnacs, 2009).

De to portrettene som vises på bildet er av Inger og Isak fra *Markens Grøde*

Snill jente

Vårt mangeårige medlem Ole Bjerke på Lillehammer deltok på det sosiale treffet Hamsun-Selskapet holdt på Skogheim Hamarøy under Hamsundagene i august i år. Bjerke leste en høyt en av sine egne tekster og mottok entusiastiske tilbakemeldinger

fra publikum. Her er hans lille stubb «Snill jente», til glede og ettertanke også for dem som ikke kunne oppleve den på Hamarøy:

I åra 1966-1969 gjekk eg av og til og ofte månad etter månad frå dør til dør over store delar av Noreg for å selja den første boka mi. Boka var utgitt på Eige forlag i 3.000 eksemplar. Vel 100 eksemplar var selt gjennom bokhandlarar. Eg hadde som mål å selja resten – bort imot 2.900 bøker. Summen av tida som eg brukte på boksalet vart nesten eitt år. I desember 1969 selde eg siste boka.

Eg hadde verken bil eller førarkort. Derfor reiste eg med tog og buss. Det førte naturleg nok til at det måtte bli kolossalt mykje gåing. Etter overslag fann eg ut at dei dagane eg gjekk lengst, gjekk eg rundt fem mil.

Eg vil ta fram ein vakker episode frå all denne vandringa mi. Ein dag gjekk eg etter ein lite trafikkert bygdeveg på Helgeland. Ei jente på 10-12 år kom i møtes med meg. Ho stansa da vi møttest, såg opp på meg og spurde:

- Ka gjør du?
- Eg har skrive ei bok som eg går rundt og sel.
- Kan du ikkje skrive ei bok om meg også?
- Neimen, eg veit da ingen ting om deg, eg.
- Å-hå, du veit da at eg er snill.

Akkurat frå det tidspunktet visste eg at ho var snill. Hadde ho ikkje vore det, ville ho ikkje ha sagt det. Eg la også merke til at ho måtte vera snill heilt inn til botnen i seg sjølv. Det var noko så inderleg godt ved heile jenta.

Takksemda over den vesle attgivne samtala mellom oss har sidan vore i meg all min dag. Eg synest at det er noko så vakkert ved den at den har gjort livet mitt rikare. Det har eg følt også i dag da eg rundt 55 år seinare har sote her og skrive den ned.

Dersom alt har gått som vanleg i livet til den snille jenta, har ho sikkert i mange år vore ei god og snill mor, noko som ho sikkert er framleis, i tillegg til ein varm og gjensidig kjærleik mellom henne og barnebarna.

Hos dei «snille» er sinnstemninga **glede** den mest rådande. Dessverre har vi mange andre sinnstemningar som øydelegg gleda. Ikkje ein gong dei «snille» kan unngå alle desse. **Å bli sint** ein gong i blant gjeld absolutt dei fleste. Da blir gleda borte. Det snille må ta seg ei pause. **Frekk og ufordrageleg** er ei så stygg sinnstemning at eg trur dei fleste greier å unngå det. Hos nokre få kan det vera dominerande. **Sur og greinete** er enklare å takle. Varer det lenge, kan det likevel bli ei skikkeleg plage. **Skuffelse** er den sinnstemninga som øydelegg flest gledesstunder. Det påstår eg ut ifrå egne erfaringar.

Jenta, som eg møtte på Helgeland, var ikkje berre snill. Ho var au så utruleg sjarmerande. Eg fekk tårer i augo.

- Korfor græt du? spurde ho.
- På grunn av den fine gleda som samværet med deg gir meg, svarte eg.
- Eg kan også gråte i glede, sa ho.

Hamsun-Selskapet er en av Norges største litterære foreninger.

For spørsmål vedr. medlemskap, bøker i Skriftserien med mer, kontakt oss på e-post: polden@hamsun-selskapet.no eller ring/send sms: 95085285.

Hjemmeside: hamsun-selskapet.no

Har du tips til sak som kan passe i Hamsun-Nytt eller på vår hjemmeside, ikke nøl med å ta kontakt med en i Selskapets styre:

Hege Faust, Lillestrøm (leder), tlf. 95085285 (hege.faust@gmail.com)

Truls Nilsen, Senja (nestleder) (truls.nilsen@mtmu.no)

Terje Øien, Hamarøy (styremedlem) (terje.øien@hamarøy.kommune.no)

Varaer:

1: Nils M. Knutsen, Tromsø (nils.magne.knutsen@me.com),

2: Torstein Garmo, Lom

3: Knut Michelsen, Ås